

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

JULIANE KOKOTT

esitatud 6. märtsil 2008¹

I. Sissejuhatus

1. Käesolevas kohtuasjas peab Euroopa Kohus taas kord lahendama küsimuse, millised nõuded tulenevad Euroopa konkurentsioigusest spordi valdkonnas. Huvi keskmes on Kreeka Auto- ja reisiklubi ELPA² kaksikroll seoses motosportdiüritustega.

2. ELPA kaksikroll on järgmine: ühest küljest korraldab ELPA Kreekas võistlusi motosporti alal; selleks on ELPA asutanud mootorrattavõistluste rahvusliku komisjoni (ETHEAM)³ ning andnud talle volitused kontrollida ja korraldada mootorrattavõistlusi. Teisalt tegutseb ELPA ka mootorrattavõistlusteks ametlike lubade andmise alal, mida Kreeka õiguse kohaselt võib anda ainult ELPA nõusolekul.

3. Selle kaksikrolli mõju sai tunda Kreeka sõltumatu mootorrattasporti föderatsioon MOTOE.⁴ Kui MOTOE tahtis Kreekas

2000. aastal korraldada omal vastutusel sarja mootorrattavõistlusi, ei saanud ta selleks luba, kuna ELPA ei andnud vastavale ametiasutusele oma nõusolekut.

4. Konkurentsioiguse seisukohast tekib küsimus, kas selline kaksikroll nagu ELPA-l on kooskõlas EÜ artiklitega 82 ja 86. Kõigepealt tuleb aga lahendada küsimus, kas ja millises ulatuses saab ühenduse konkurentsioigust ELPA taolise mittetulundusühingu tegevusele üldse kohaldada.

II. Õiguslik raamistik

A. Ühenduse õigus

5. Käesolevas asjas kohaldamisele kuuluv ühenduse õigus tuleneb EÜ artiklitest 82 ja 86.

1 – Algkeel: saksa.

2 – Elliniki Leschi Aftokinitou kai Perigiaseon.

3 – Ethniki Epitropi Agonon Motosikletas.

4 – Motosykletistiki Omospondia Ellados.

6. EÜ artikkel 82 sätestab:

kaubandustavade kohaselt ei ole seotud lepingu objektiga.”

„Ühisturus või selle olulises osas turgu valitseva seisundi kuritarvitamine ühe või mitme ettevõtja poolt on keelatud kui ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kui võrd see võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust.

7. EÜ artikkel 86 sätestab järgmist:

Sellised kuritarvitused võivad seisneda iseäranis:

- a) ebaõiglaste ostu- või müügihindade või muude ebaõiglaste tehingutingimuste otseses või kaudses kehtestamises;
- b) toodangu, turgude või tehnilise arengu piiramises tarbijate kahjuks;
- c) erinevate tingimuste rakendamises võrdväärsete tehingute puhul, pannes kaubanduspartnerid sellega ebasoodsasse konkurentsiolekorda;
- d) selles, et lepingu sõlmimise eeltingimuseks seatakse teise poole nõusolek võtta endale lisakohustusi, mis oma laadilt või

„1. Riigi osalusega äriühingute ja nende ettevõtjate puhul, kellele liikmesriigid annavad eri- või ainuõigused, ei jõusta ega säilita liikmesriigid mingeid meetmeid, mis on vastuolus käesoleva lepingu eeskirjadega, eelkõige nendega, mis on sätestatud artiklis 12 ja artiklites 81–89.

2. Ettevõtjad, kellele on antud üldist majandushuvi esindavate teenuste osutamine või kes on fiskaalmonopolid, alluvad käesoleva lepingu eeskirjadele, eriti konkurentsieeskirjadele niivõrd, kui võrd nimetatud eeskirjade kohaldamine juriidiliselt ega faktiliselt ei takista nendele määratud eriülesannete täitmist. Kaubanduse arengut ei tohi mõjutada määral, mis oleks vastuolus ühenduse huvidega.

[...]”.

B. *Siseriiklik õigus*

Vanasõidukite Föderatsiooni (FIVA)
[...].

8. Kreeka seaduse nr 2696/1999⁵ (edaspidi ka „liiklusseadus”) artikkel 49 sätestas 2000. aastal kehtinud sõnastuses järgmist:

„(1) Võidusõite loomade jõul liikuvate sõidukite, loomade, jalgrataste, mootorsõidukite, kolmerattaliste sõidukite, mootorrataste ja abimootoriga jalgrataste vahel avalikel ja erateedel või -väljakutel võib läbi viia ainult vastava loa alusel.

(2) Lõikes 1 ette nähtud loa annab

[...]

c) kõigile võidusõitudele mootorsõidukite, kolmerattaliste sõidukite, mootorrataste ja abimootoriga jalgrataste vahel avaliku korra minister või tema poolt volitatud ametiasutused kooskõlastatult juriidilise isikuga, kes ametlikult esindab Kreekas Rahvusvahelist Auto-liitu (FIA), Rahvusvahelist Mootorrattaspordi Föderatsiooni (FIM) ja vanasõidukite võidusõitude puhul Rahvusvahelist

9. Peale selle sätestab Kreeka seaduse nr 2725/1999⁶ artikli 134 lõige 8 muu hulgas järgmist:

„Mootorsõidukite võistlused ja selle vastavad kategooriad (mootorsõidukid, vormel, kart, mootorrattad jne) on sportlik tegevus, mida hõlmab käesolev seadus. [...]”

C. *Ühendusesisesed ettekirjutused*

10. ETHEAM-i poolt välja antud ELPA Mootorrattavõistluste aastaraamat (2000) sisaldab ETHEAM-i ringkirja aastaks 2000. See sisaldab muu hulgas informatsiooni võistluslubade saamiseks vajalike tõendite ja esitatavate võistlustingimuste, samuti tasude ja teiste rahanduslike aspektide kohta. Peale selle on aastaraamatus avaldatud rahvuslik mootorrattaspordi kord, niinimetatud EAKM,⁷ mis sisaldab muu hulgas järgmisi eeskirju:

5 – FEK A' 57.

6 – FEK A' 121.

7 – Ethnikos Athlitikos Kanonismos Motosikletas.

„10.7. Iga spordiüritus, mis hõlmab ETHEAM/ELPA meistrivõistlust, karikavõistlust või auhinnavõistlust, tohib ainult ETHEAM/ELPA eelneval nõusolekul olla seotud võistluse nimes või alapealkirjas nimetatud sponsori kommertsreklaamiga.

kindlustuskaitse; selle juurde kuulub korraldaja vastutuskindlustus, samuti ehitajate, sõitjate, kaassõitjate [...] vastutuskindlustus õnnetuste ja kolmandate isikute kahjude katteks võistluse ja eelsõitude ajal.”

[...]

III. Asjaolud ja põhikohtuasi

60.6. Spordiürituse kestuse ajal tohib sõitjatele ja mootorratastele kinnitada reklaami. Reklaami tohib kanda kiivri kogu pinnale, kui see ei halvenda kiivri tehnilisi omadusi. Kiirus- ja motokrossivõistlustel ETHEAM/ELPA meistrivõistluste, karikavõistluste või auhinnavõistluste raames ei tohi korraldajad ette kirjutada, et sõitjad, kaassõitjad või mootorrattad peavad kandma teatud toote reklaami, välja arvatud osaleja nõustumisel sellega. ETHEAM/ELPA sponsorlepingu olemasolul peavad sõitjad, kaassõitjad või mootorrattad sellise lepingu tingimustele vastama.

11. Kreeka auto- ja reisiklubi ELPA on Rahvusvahelise Mootorrattaspordi Föderatsiooni (FIM) ametlik esindaja Kreekas. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu andmetel on ELPA mittetulundusühing, kes korraldab muu hulgas võistlusi motospordi valdkonnas ning sõlmib sellega seoses ka sponsor-, reklaami- ja kindlustuslepinguid.

12. ELPA on teinud tema enda asutatud mootorrattavõistluste rahvuslikule komisjonile (ETHEAM) ülesandeks kontrollida siseriiklikke võistlusi ja täita sporti puudutavaid ülesandeid mootorrattavõistlusspordi alal kogu Kreeka riigis.

[...]

110.1. Korraldaja peab otseselt või järelevalvemeti kaudu tagama võistluse

13. MOTOE on ELPA-st sõltumatu mittetulunduslik mootorrattaspordi ühing, mille tegevus hõlmab samuti mootorrattavõistluste korraldamist Kreekas. MOTOE liikmete hulka kuuluvad mitmesugused piirkondlikud mootorrattaklubid.

14. MOTOE taotles 13. veebruaril 2000 Kreeka avaliku korra ministeeriumilt luba mootorrattavõistluste läbiviimiseks. Taotlusele oli lisatud plaanitud võistluste programm. Selle kohaselt pidid erinevad mootorrattaklubid, mis on kõik MOTOE liikmed, korraldama 26. märtsist 2000 kuni 3. detsembrini 2000 kokku 28 võistlust. 8. veebruaril 2000 edastati programm ELPA-le, et ta saaks võistlustele loa väljastamiseks anda vajaliku heakskiidu.

15. ELPA nõudis MOTOE-lt 16. märtsi 2000. aasta kirjas, et MOTOE esitaks iga planeeritud võistluse jaoks vähemalt kaks kuud enne üritust täpse reeglistiku, et võimaldada kontrolli võistlejate, võistluse marsruudi või raja, vajalike turvameetmete ja üldiselt kõigi tingimuste üle võistluse turvaliseks läbiviimiseks. Peale selle pidid korraldavad klubid esitama ETHEAM-ile oma põhikirjade koopiad.

16. Sellele järgnevalt taotles MOTOE avaliku korra ministeeriumilt 5. mai 2000. aasta kirjas luba kuue võistluse läbiviimiseks ajavahemikus 9. juulist 2000 kuni 26. novembrini 2000 ja lisas taotlusele reeglistiku võistluste planeeritud kulgemise kohta ning korraldavate klubide põhikirjade koopiad. Avaliku korra ministeerium saatis 20. mai 2000. aasta kirjaga selle taotluse koos lisadega ELPA-le heakskiitmiseks.

17. ELPA/ETHEAM saatis 6. juulil 2000 MOTOE-le järgmise sisuga kirja:

„1. Kehtiva õiguse kohaselt korraldab ETHEAM ELPA ülesandel, kes on FIM-i ainus õiguslik esindaja Kreekas, meistrivõistlusi, karikavõistlusi ja auhinnavõistlusi.

2. Kui korraldaja või klubi, kes täidab võistluste organiseerimiseks ja läbiviimiseks vajalikud eeldused, tahab välja kuulutada karikavõistluse või eriauhinna, peab ta pöörduma ETHEAM-i poole ja esitama vastava taotluse. Pärast pakutud väljakuulutamise tingimuste ettepaneku kontrollimist teeb ETHEAM otsuse, milles sätestatakse võistluse läbiviimise tingimused, võttes arvesse siseriiklikke ja rahvusvahelisi reegleid.

3. Karika- või auhinnavõistlus võib hõlmata ainult ühte liiki võistlusi, nt ainult „Scramble” või ainult „Enduro”. Teisi üksikuid üritusi, mida ei viida läbi meistri-, karika- ja auhinnavõistluste raames, võib nimetada ainult sõprusvõistlusteks.

4. Nõusolekut võistluse korraldamiseks – ka karika- või auhinnavõistluse raames – saab anda ainult siis, kui iga korraldaja, kes vastutab teatud karika- või auhinnavõistluse raames mõne ürituse korraldamise eest, täidab rahvusliku mootorrattavõistluste koodeksi või ETHEAM-i ringkirjade tingimused. Samuti on enesestmõistetav, et lisa-võistluste korraldamise taotlemisel võistlus-aasta jooksul ei tohi soovitud ajad osalejate ja korraldajate huvides mõjutada juba planeeritud võistlusi. Seetõttu on ETHEAM valmis Teiega vestlema karika- või auhinnavõistluse korraldamise võimaluse üle jooksva aastal vastavuses rahvuslike mootorrattavõistluste reeglitega ja ootab Teie 2001. aasta võistlusprogrammi, et inkorporeerida see aasta-programmi. Teie programm peab jõudma ETHEAM/ELPA-le hiljemalt 15. septembril 2000.”

18. MOTOE nõudis 26. juulil 2000 avaliku korra ministereeriumilt teavet oma taotluse menetlemise seisuga kohta. Avaliku korra ministereerium vastas MOTOE-le 7. augustil 2000, et ELPA ja/või ETHEAM ei ole senini vajalikku nõusolekut andnud.

19. MOTOE esitas seejärel Dioikitiko Protodikeio Athinonile⁸ kahju hüvitamise nõude summas viis miljonit Kreeka drahmi (GRD).⁹

8 – Ateena halduskohus.

9 – Euro lõpliku kursi kohaselt (1 euro = 340,750 Kreeka drahmi) vastab see 14 673,51 eurole.

MOTOE väidab, et mootorrattavõistluste läbiviimiseks taotletud loa vaikumisi andmata jätmisega – mis oli MOTOE arvates õigusvastane – on talle tekitatud mittevõralt kahju, kuna kahjustatud on tema mainet ja usaldusväarsust oma liikmete, Kreeka mootorratturite ja üldsuse ees. MOTOE leidis, et liiklusseaduse artikkel 49 rikub Kreeka põhiseaduse kohast halduse erapooletuse põhimõtet ning EÜ artikleid 82 ja 86. ELPA astus selles kohtuvaidluses menetlusse Kreeka riigi toetuseks.

20. MOTOE hagi jäi esimeses kohtuastmes rahuldumata, kuna luba ei tohtinud anda liiklusseaduse artiklis 49 sätestatud vajaliku nõusoleku puudumise tõttu. Kohus leidis muus osas, et liiklusseaduse artikkel 49 ei ole vastuolus põhiseaduse ega ühenduse õigusega.

21. MOTOE kaebas esimese kohtuastme otsuse edasi eelotsusetaotluse esitanud Dioikitiko Efeteio Athinonile.¹⁰

10 – Ateena kõrgem halduskohus.

IV. Eelotsusetaotlus

22. 21. novembri 2006. aasta kohtuotsusega, mis jõudis Euroopa Kohtusse 5. veebruaril 2007, peatas Dioikitiko Efeteio Athinon menetluse ja esitas Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas EÜ artikleid 82 ja 86 tuleb tõlgendada nii, et nende kohaldamisalasse kuulub ka sellise juriidilise isiku tegevus, kes on Rahvusvahelise Mootorrattaspordi Föderatsiooni riiklik esindaja ja kes tegeleb eespool kirjeldatud majandustegevusega, sõlmides seoses enda korraldatavate motospordi üritustega sponsor-, reklaami- ja kindlustuslepinguid?

2. Juhul kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas EÜ asutamislepingu nimetatud sätetega on kooskõlas seaduse 2696/1999 artikkel 49, mis annab eespool nimetatud juriidilisele isikule pädevuse anda kooskõlastus mootorsõidukite võistluse korraldamiseks, selleks et siseriiklik ametiasutus (käesoleval juhul avaliku korra ministeerium) saaks väljastada selle võistluse korraldamise loa, ilma et see pädevus oleks kuidagi piiratud, sellega kaasneksid mingid kohustused või oleks kehtestatud järelevalve selle teostamise üle?”

23. Kreeka valitsus ja Euroopa Ühenduste Komisjon esitasid Euroopa Kohtu menetluses kirjalikud ja suulised seisukohad. MOTOE esitas ainult suulised seisukohad.

V. Hinnang

A. Sissejuhatav märkus

24. Sport ei ole EÜ asutamislepingu kohaldamisalast põhimõtteliselt välistatud. Seda on tunnustatud nii poliitilisel tasandil kui ka ühenduse kohtute praktikas.

25. Poliitilisel tasandil kutsus näiteks Amsterdami lepingu (1997) heaks kiitnud valitsustevaheline konverents oma „Avalduses spordi kohta”¹¹ Euroopa Liidu institutsioone üles tähtsate sporti puudutavate küsimuste puhul kuulama spordiühingute arvamust ja pöörama erilist tähelepanu harrastusspordi iseärasustele. Sarnane avaldus on lisatud Nice’i Euroopa Ülemkogu

¹¹ – Deklaratsioon nr 29 valitsustevahelise konverentsi lõppaktis 2. oktoobril 1997. aastal sõlmitud Amsterdami lepingu juurde (ELT 1997, C 340, lk 136).

(2000) eesistujariigi järeldustele.¹² Eelmisel aastal esitas komisjon ka „Valge raamatu spordi kohta”, milles ta käsitleb muu hulgas ühenduse õiguse mõju spordile ja kinnitab, et spordi suhtes kohaldatakse ühenduse õigust (*acquis communautaire*).¹³

26. Sellised deklaratsioonid ja algatused rõhutavad, et sport ei ole Euroopa Liidu ja/või Euroopa Ühenduse mõjualast täielikult välistatud. Lissaboni lepingu¹⁴ jõustumisega saab sport isegi sõnaselgelt oma koha EÜ esmasel õiguses.¹⁵

27. Ühenduse kohtud tunnistavad omakorda oma väljakujunenud kohtupraktikas,¹⁶ et ühenduse õigus laieneb spordile vähemalt niivõrd, kuivõrd sport on osa majanduselust

EÜ artikli 2 tähenduses.¹⁷ Kui seejuures oli algselt esiplaanil põhivabaduste mõju spordile,¹⁸ siis viimasel ajal pöörab kohtupraktika üha enam tähelepanu EÜ asutamislepingu konkurentsieeskirjadele.¹⁹ Nii on see ka käesolevas asjas, milles Euroopa Kohus peab tõlgendama EÜ artikleid 82 ja 86.

28. Esimene eelotsuse küsimus käsitleb EÜ artiklite 82 ja 86 kohaldatavust ELPA taolisele mittetulundusühingule, teises eelotsuse küsimuses on eelotsusetaotluse esitanud kohtu tähelepanu all aga ELPA kaksikroll organisatsioonina, kes on kaastegev

12 – Deklaratsioon, mis käsitles spordi erilisi omadusi ja selle sotsiaalset funktsiooni Euroopas, mida tuleks arvesse võtta ühise poliitika rakendamisel, Nice'is 7.–9. detsembril 2000 toimunud Euroopa Ülemkogu (punkt 52 ja lisa IV, vt eelkõige seal toodud deklaratsiooni punktid 1, 7 ja 17).

13 – KOM(2007) 391 (lõplik), vt eelkõige sissejuhatus (lk 2) ja lõik 4.1 (lk 14 jj); vt peale selle täiendavalt Valge raamatu spordi kohta avaldatud komisjoni talituste 11. juuli 2007. aasta töödokument „Mõju hindamise kommentaarid kokkuvõtte – lisatud valgele raamatule spordi kohta” (SEK (2007) 932) lõigud 3.4 ja 4. Valge raamat ja töödokument kättesaadavad http://ec.europa.eu/sport/index_en.html (viimati külastatud 10. jaanuaril 2008).

14 – Lissaboni leping, millega muudetakse Euroopa Liidu lepingut ja Euroopa Ühenduse asutamislepingut, sõlmitud 13. detsembril 2007 Lissabonis (ELT 2007, C 306, lk 1).

15 – Vt eelkõige tulevase Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 6 alapunkt e ja artikkel 165 uues numeratsioonis; samas tähenduses ka Euroopa põhiseaduse lepingu artikkel I-17 alapunkt e ja artikkel III-282, sõlmitud 29. oktoobril 2004 Roomas (ELT 2004, C 310, lk 1).

16 – 18. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-519/04 P: Meca-Medina (EKL 2006, lk I-6991, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).

17 – See kohtupraktika ei ole tänaseni kaotanud midagi oma olulisusest selles osas, milles kõne all on EÜ asutamislepingu klassikaliste põhivabaduste kohaldamisala piiritlemine või – nagu käesoleval juhul – konkurentsinoormide kohaldamisala piiritlemine. Üldiselt tuleb aga arvesse võtta, et see kohtupraktika pärineb algselt ajast, mil ühendus oli põhiliselt majandusühendus. Liidu kodakondsuse ja mitme uue poliitika algatamise tõttu, eriti hariduse ja noorsoo aladel, pakub EÜ asutamisleping praegu spordi jaoks ka majandusega mitteseotud pidepunkte. Hiljemalt Lissaboni lepingu jõustumise ajast ei ole enam kahtlust selles, et sport on ka väljaspool majanduslikke aspekte ühenduse õiguse jaoks oluline; seda rõhutab spordi mainimine tulevase Euroopa Liidu toimimise lepingu XII jaotises „Haridus, kutsese, noorsugu ja sport”.

18 – EÜ asutamislepingu põhivabaduste kohta vt 12. detsembril 1974. aasta otsus kohtuasjas 36/74: Walrave ja Koch (EKL 1974, lk 1405); 14. juuli 1976. aasta otsus kohtuasjas 13/76: Donà (EKL 1976, lk 1333); 15. detsembril 1995. aasta otsus kohtuasjas C-415/93: Bosman (EKL 1995, lk I-4921); 11. aprilli 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-51/96 ja C-191/97: Deliège (EKL 2000, lk I-2549) ja 13. aprilli 2000. aasta otsus kohtuasjas C-176/96: Lehtonen ja Castors Braine (EKL 2000, lk I-2681); assotsiatsioonilepingu vastavate sätete kohta vt ka 8. mai 2003. aasta otsus kohtuasjas C-438/00: Deutscher Handballbund (EKL 2003, lk I-4135) ja 12. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-265/03: Simutenkov (EKL 2005, lk I-2579).

19 – Vt eespool 16. jonealuses märkuses viidatud otsus Meca-Medina, samuti Esimese Astme Kohtu 26. jaanuari 2005. aasta otsus kohtuasjas T-193/02: Piau vs. komisjon (EKL 2005, lk II-209), mida kinnitab Euroopa Kohus 23. veebruaril 2006. aasta määrus kohtuasjas C-171/05 P: Piau vs. komisjon (EKL 2006, lk I-37). Juba enne seda käsitlesid mõned Euroopa Kohtu kohtujuristid seda probleemi, vt eelkõige kohtujurist C. O. Lenz'i 20. septembri 1995. aasta ettepanek 18. jonealuses märkuses viidatud kohtuasjas Bosman (punktid 253–286); kohtujurist G. Cosmas'i 18. märtsi 1999. aasta ettepanek 18. jonealuses märkuses viidatud kohtuasjas Deliège (punktid 103–114) ja kohtujurist S. Alber'i 22. juuni 1999. aasta ettepanek 18. jonealuses märkuses viidatud kohtuasjas Lehtonen ja Castors Braine (punktid 101–114).

mootorrattavõistlusteks riiklike lubade väljastamisel ja kes samas korraldab selliseid võistlusi ka ise.

B. EÜ artiklite 82 ja 86 kohaldatavus (esimene eelotsuse küsimus)

29. Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus põhiliselt teada, kas mittetulundusühingu tegevus kuulub EÜ artiklite 82 ja 86 kohaldamisalasse, kui ühingul on ainuõigus mootorrattavõistlusteks ametlike lubade andmiseks osalemiseks ning ta ka korraldab selliseid võistlusi ise ja sõlmib selle raames sponsor-, reklaami- ja kindlustuslepinguid.

30. Ühenduse konkurentsioigus puudutab ettevõtjate tegevust.²⁰ EÜ artiklite 82 ja 86 kohaldamise põhieelduseks on seetõttu, et kõnealuse ühingu puhul on tegu ettevõtjaga EÜ asutamislepingu konkurentsieeskirjade tähenduses (vt selle kohta tagapool 1. osa). EÜ artikli 82 kohaldamise eeldusteks on peale selle, et kõnealusel ühingul on turgu valitsev seisund ja et on võimalik liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamine (vt selle kohta tagapool 2. osa). EÜ artikli 86 lõike 1 kohaldatavuse kindlakstegemise osas tuleb peale selle uurida, kas riik andis nimetatud

ühingule eri- või ainuõigusi (vt tagapool 3. osa).

1. Ettevõtja mõiste EÜ konkurentsioiguse tähenduses

31. Ettevõtja mõistet ühenduse konkurentsioiguse raames tuleb mõista funktsionaalselt ning see hõlmab igat üksust, mis tegeleb majandustegevusega, sõltumata tema õiguslikust vormist ja tema rahastamise laadist.²¹ Majandustegevusega mittetegelev institutsioon ei ole konkurentsioiguse tähenduses ettevõtja.²²

32. Majandustegevus (tegevus „ettevõtjana”) seisneb teatud turul kaupade või teenuste pakkumises.²³ Ehkki ELPA tegevusele lõpliku hinnangu andmine on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne, võib Euroopa Kohus anda eelotsusemenetluse raames

20 – 11. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-280/06: Ente Tabacchi Italiani jt (EKL 2007, lk I-10893, punkt 38).

21 – Vt *ex multis* 23. aprilli 1991. aasta otsus kohtuasjas C-41/90: Höfner ja Elser (EKL 1991, I-1979, punkt 21); 16. märtsi 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-264/01, C-306/01, C-354/01 ja C-355/01: AOK Bundesverband jt (EKL 2004, lk I-2493, punkt 46); 10. jaanuari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-222/04: Cassa di Risparmio di Firenze (EKL 2006, lk I-289, punkt 107); 23. märtsi 2006. aasta otsus kohtuasjas C-237/04: Enirisorse (EKL 2006, lk I-2843, punkt 28) ja eespool 20. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Ente Tabacchi Italiani jt (punkt 38).

22 – 19. veebruari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-309/99: Wouters (EKL 2002, lk I-1577, punkt 112).

23 – 18. juuni 1998. aasta otsus kohtuasjas C-35/96: komisjon vs. Itaalia (EKL 1998, lk I-3851, punkt 36); 12. detsembri 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-180/98–C-184/98: Pavlov jt (EKL 2000, lk I-6451, punkt 75); 25. oktoobri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-475/99: Ambulanz Glöckner (EKL 2001, lk I-8089, punkt 19); eespool 21. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Cassa di Risparmio di Firenze (punkt 108) ja eespool 21. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Enirisorse (punkt 29).

vajalikku teavet, mis kergendab otsuse tegemist.²⁴

võimalusel ka televisiooni ülekandeõiguste müügiga.

33. ELPA taoline ühing osutab kahesuguseid teenuseid: esiteks korraldab ELPA Kreekas mootorrattavõistlusi tema enda poolt selleks otstarbeks loodud komisjoni ETHEAM abil.²⁵ Teiseks turustab ELPA neid mootorrattavõistlusi eelotsusetaotluse esitanud kohtu andmetel sponsor-, reklaami- ja kindlustuslepingute sõlmimisega või vähemalt vahendamisega.

34. Mõlema tegevuse jaoks – mootorrattavõistluste korraldamiseks ja turustamiseks – on olemas turg sõltumata sellest, kas ELPA osutab vastavaid teenuseid ainsana, kasutades oma justkui monopolset seisundit, või neid teenuseid pakub ka mõni teine organisatsioon, nt MOTOE. Nii on mootorrattavõistluste korraldamise osas nõudlus ELPA teenuste järele osalevate mootorratturite või nende klubide seas, ja nende teenuste eest ka makstakse. Mootorrattavõistluste turustamise valdkonnas kasutavad ELPA teenuseid vastavad sponsorid, reklaamipartnerid ja kindlustusandjad. Peale selle, nagu kohtuistungil ilmnes, võib mootorrattavõistlusi turustada ka sissepääsupiletite müügi ning

35. Kreeka valitsus vaidleb vastu sellele, et ELPA korraldab mootorrattavõistlusi tänapäeval veel ise. Selle kohta piisab aga tõdemusest, et Euroopa Kohus peab eelotsusetaotluse tegeliku ja õigusliku raamistiku asjus lähtuma eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud andmetest.²⁶ Eelotsusetaotlus lähtub otseselt eeldusest, et ELPA korraldab ise mootorrattavõistlusi. Nagu ka kohtuistungil selgus, näib ELPA igatahes toetavat teatud mootorrattaklubisid võistluste korraldamisel ja esineb vahel selliste võistluste kaaskorraldajana. Kui eelotsusetaotluse esitanud kohus ei tuvasta vastupidist, viitab see sellele, et ELPA tegeleb ka edaspidi mootorrattavõistluste korraldamisega. Euroopa Kohtus ei vaieldud vastu asjaolule, et ELPA tegeleb mootorrattavõistluste turustamisega.

36. See kõik kõneleb ELPA taolise ühingu tegevuse majanduslikust laadist ja seega ka sellest, et tegu on ettevõtjaga.

37. Nagu ma järgnevalt selgitan, ei ole ettevõtjaks olemine vastuolus sellega, et ELPA osutatavad teenused on seotud spordiga, et ELPA on mittetulundusühing ega taotle

24 – Eespool 21. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Enirisorse (punkt 30).

25 – Kuna ELPA asutas ETHEAM-i otseselt selle eesmärgiga, tuleb ETHEAM-i tegevust pidada ELPA tegevuseks (vt selle kohta eespool 21. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Cassa di Risparmio di Firenze, punkt 110 jj).

26 – 29. aprilli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-482/01 ja C-493/01: Orfanopoulos ja Oliveri (EKL 2004, lk I-5257, punkt 42); 30. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas C-28/04: Tod's (EKL 2005, lk I-5781, punkt 14) ja 12. jaanuari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-246/04: Turn- und Sportunion Waldburg (EKL 2006, lk I-589, punkt 21).

kasumi saamist ning et ELPA on kaastegev mootorrattavõistlusteks riiklike lubade andmisel.

– Spordiga seotud teenused

38. Asjaolu, et kõnealused teenused on seotud spordiga, ei ole vastuolus sellega, et tegu on majandustegevusega ja et EÜ asutamislepingu konkurentsieeskirjad on seega kohaldatavad.²⁷ Hoolimata oma olulisest sotsiaalsest tähendusest²⁸ on spordil tänapäeval ka märkimisväärne majanduslik dimensioon. Seetõttu tuleb seoses konkurentsieeskirjade kohaldamisega kontrollida igat üksikut tegevust, mis on spordiga seotud, ja tuvastada, kas sellel on majanduslik iseloom või ei ole.²⁹

39. Seejuures võib spordiürituse korraldaja tegeleda majandustegevusega hoolimata sellest, kas üritusel osalevad sportlased harrastavad vastavat sporti professionaalidena või amatööridena, st kas nemad tegelevad majandustegevusega või mitte. Vastupidi Kreeka valitsuse arvamusele ei ole mootorrattavõistlustel osalevate sportlaste

tegevus oluline. Kui tuleb hinnata, kas ELPA taoline ühing on ettevõtja või mitte, on otsustav ainult ELPA enda tegevus.

40. Kui spordiüritused on korraldatud nii, et osalejad või vähemalt pealtvaatajad maksavad tasu, on selliste ürituste korraldamine majandustegevus. Ja kui seoses spordiüritusega sõlmitakse sponsor-, reklaami- ja kindlustuslepinguid, siis on ka sellise ürituse turustamine majandustegevus. Selles osas tuleb spordiürituse korraldajat hinnata samamoodi nagu sportlaste kasutatava riietuse ja varustuse tootjat või müüjat; ka nemad tegelevad majandustegevusega, sõltumata sellest, kas vastavad sportlased on professionaalid või amatöörid.

– Tulu saamise eesmärgi puudumine

41. Ka asjaolu, et ELPA taoline organisatsioon on oma vormilt mittetulundusühing, st ei taotle tulu, ei ole vastuolus oletusega, et ta tegeleb majandustegevusega ja on seetõttu ettevõtja. Ka sellised organisatsioonid võivad oma pakutavate teenustega turul teiste ettevõtjatega konkureerida,³⁰ hoolimata sellest, kas nende teiste ettevõtjate tegevus omakorda on mittetulunduslik või kaubanduslik.

27 – Vt ka käesoleva ettepaneku punktid 24–27.

28 – Eespool 18. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Bosman* (punkt 106); 18. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Deliège* (punkt 41) ja 18. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Lehtonen ja Castors Braine* (punkt 32); vt ka eespool 13. joonealuses märkuses viidatud *Valge* raamat spordi kohta, mille 2. peatükk on pühendatud spordi ühiskondlikule rollile.

29 – Ka eespool 16. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsusest *Meca-Medina* (punktid 28–31) nähtub, et iga üksiku tegevuse analüüs on oluline.

30 – 16. novembri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-244/94: *Fédération française des sociétés d'assurance jt* (EKL 1995, lk I-4013, punktid 17 ja 18); 21. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-67/96: *Albany* (EKL 1999, lk I-5751, punktid 84–87) ja eespool 21. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Cassa di Risparmio di Firenze* (punkt 123).

42. See nähtub käesolevast juhtumist eriti hästi, kuna siin on tervelt kaks Kreeka mittelundusühingut – ELPA ja MOTOE – võtnud endale eesmärgiks korraldada ja turustada Kreekas mootorrattavõistlusi. Selliste organisatsioonide edu sõltub pikas perspektiivis sellest, kas nad suudavad enda pakutavate teenustega konkureerida teiste pakkujatega ja kindlustada oma tegevuse rahastamise.

43. On küll õige, et organisatsiooni ei saa siin ettevõtjaks pidada, kui tema tegevus on ainult sotsiaalne või mittelunduslik, mida ei teostata turul teiste üksustega konkureerides.³¹ EÜ asutamislepingu konkurentsieeskirju ei kohaldata nimelt tegevusele, millel puudub tegevuse laadi, sellele kehtivate eeskirjade ja selle eseme tõttu seos majanduseluga.³²

44. Juhul kui vastav organisatsioon hakkab aga oma teenuseid turustama,³³ lahkub ta puht sotsiaalse ja mittelundusliku tegevuse alalt; pelk asjaolu, et üks tema eesmärke on ka edaspidi üldistes huvides – ELPA puhul spordi edendamine – ja et ta ei taotle tulu, ei

ole piisav selleks, et teda mitte kohelda ettevõtjana konkurentsioiguse tähenduses.³⁴

45. Kreeka valitsus väidab vastu, et ELPA sissetulekud on piisavad ainult kulude katmiseks. Selle alusel ei saa aga väita, et ühing ei tegele majandustegevusega. See, kas ühingut saab pidada ettevõtjaks, ei sõltu organisatsiooni suurusest ega ka tema majanduslikust edust.³⁵

46. Tervikuna tuleb niisiis ELPA taolist ühingut, mis turustab oma teenuseid mootorrattasporti alal, pidada ettevõtjaks hoolimata sellest, et ta on mittelundusühing.

47. Kõrvalmärkusena olgu öeldud, et ELPA taolisel ühingul ei ole mingit sarnasust riiklike sotsiaalkindlustusasutustega, mis Euroopa Kohtu mõne otsuse kohaselt ei ole ettevõtjad.³⁶ Nende asutuste tegevust iseloomustas nimelt peale sotsiaalse ja tulu saamise eesmärgi puudumise ka riikliku kontrolli olemasolu, millest tulenesid teatud

31 – Eespool 21. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Cassa di Risparmio di Firenze (punktid 120 ja 121).

32 – Eespool 22. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Wouters (punkt 57).

33 – Turustamise mõiste kohta vt eespool käesoleva ettepaneku punktid 33 ja 34.

34 – Sotsiaalse eesmärgi kohta vt eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Pavlov (punkt 118); 22. jaanuari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-218/00: Cisl (EKL 2002, lk I-691, punkt 37) ja eespool 21. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Cassa di Risparmio di Firenze (punkt 124); sarnaselt ka eespool 21. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Enirisorse (punkt 34); tulu saamise eesmärgi puudumise kohta vt 29. oktoobri 1980. aasta otsus liidetud kohtuasjades 209/78–215/78 ja 218/78: van Landewyck jt vs. komisjon (EKL 1980, lk 3125, punkt 88); eespool 30. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Fédération française des sociétés d'assurance jt (punkt 21); eespool 30. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Albany (punkt 85); eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Pavlov (punkt 117); eespool 21. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Cassa di Risparmio di Firenze (punkt 123) ja 29. novembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-119/06: komisjon vs. Itaalia (kohtulahendite kogumikus veel avaldamata, punkt 37).

35 – Kohtujurist C. O. Lenz'i ettepanek eespool 18. joonealuses märkuses viidatud kohtuasjas Bosman (punkt 255).

36 – 17. veebruari 1993. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-159/91 ja C-160/91: Poucet ja Pistre (EKL 1993, lk I-637); eespool 34. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Cisl ja eespool 21. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus AOK Bundesverband.

solidaarsuskohustused, kusjuures vastaval organisatsioonis ei olnud enam nimetamisväärtet mõju osutatavate teenuste ja kogutavate maksete suuruse üle.³⁷ Euroopa Kohtule esitatud informatsiooni kohaselt ei allu ELPA võrreldavale riiklikule kontrollile; nagu nähtub kohtutoimikust, ei ole ka märke sellest, et riik piiraks ELPA mänguruumi oma teenuste ja nende eest saadavate tasude suuruse määramisel.

– Osalemine mootorrattavõistlusteks ametlike lubade andmisel

48. Ka asjaolu, et ELPA on – peale juba käsitletud mootorrattavõistluste korraldamise ja turustamise – liiklusseaduse artikli 49 kohaselt kaastegev ka sellistele võistlustele ametlike lubade andmisel, ei välista majandustegevust.

49. Avaliku võimu teostamine ei kuulu küll EÜ asutamislepingu konkurentsieeskirjade kohaldamisalasse, ja organisatsioon, mis teostab avalikku võimu, ei ole ettevõtja konkurentsioiguse tähenduses.³⁸ Kuid sellise organisatsiooni puhul tuleb avaliku võimu

teostamist ja majandustegevust eristada iga tegevuse osas eraldi.³⁹ Organisatsioon võib niisiis osaliselt teostada avalikku võimu ja osaliselt tegeleda majandustegevusega.

50. Just see kehtib ELPA taolise ühingu puhul, kes ühest küljest on kaastegev mootorrattavõistlusteks riiklike lubade andmisel, teisest küljest aga korraldab ja turustab selliseid võistlusi ise: ehkki ELPA tegevus mootorrattavõistlusteks ametlike lubade andmisel kuulub avaliku võimu teostamise alasse, ei muuda see ühingu muu tegevuse, st mootorrattavõistluste korraldamise ja turustamise majandusliku laadi.

– Vahekokkuvõte

51. Eelnevast tulenevalt tuleb ELPA taolist ühingu pidada ettevõtjaks EÜ asutamislepingu konkurentsieeskirjade tähenduses.

37 – Eespool 36. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Poucet ja Pistre (punktid 18 ja 19); eespool 34. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Cisal (punkt 45) ja eespool 21. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus AOK Bundesverband (eelkõige punktid 47 ja 49).

38 – 19. jaanuari 1994. aasta otsus kohtuasjas C-364/92: SAT Fluggesellschaft (EKL 1994, lk I-43, punktid 30 ja 31); 18. märtsi 1997. aasta otsus kohtuasjas C-343/95: Cali (EKL 1997, lk I-1547, punktid 22 ja 23) ja eespool 22. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Wouters (punkt 57).

39 – Selle kohta vt 16. juuni 1987. aasta otsus kohtuasjas 118/85: komisjon vs. Itaalia (EKL 1987, lk 2599, punkt 7); eespool 38. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Cali (punktid 16 ja 18) ja 24. oktoobri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-82/01 P: Aéroports de Paris vs. komisjon (EKL 2002, lk I-9297, punktid 74 ja 75, teine lause) ning minu 28. oktoobri 2004. aasta ettepanek kohtuasjas C-134/03: Viacom Outdoor (EKL 2005, lk I-1167, punkt 72).

2. Turgu valitsev seisund ja liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamine EÜ artikli 82 tähenduses

52. EÜ artiklit 82 saab ELPA taolisele ühingu kohaldada tingimusel, et ühingul on turgu valitsev seisund ja et see võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust – jättes kõrvale äsja kõne all olnud ettevõtjana tegutsemise tunnused.

53. Ehkki Euroopa Kohus ei saa põhikohtuasja asjaolusid hinnata, võib ta siiski asjaolude eripärast lähtuvalt anda eelotsusetaotluse esitanud kohtule kõik tarvilikud juhised, mis kergendavad põhikohtuasja lahendamist. Selle kohta tuleb rõhutada järgmist.

a) Asjaomaste turgude määratlus, ühisturu oluline osa

54. Turgu valitseva seisundi kindlakstegemiseks tuleb kõigepealt määratleda asjaomased turud.

55. Asjaomaste turgude osas tuleb meelde tuletada, et ELPA pakub mootorrattaspordi alal kahte liiki teenuseid: esiteks korraldab ELPA ETHEAM-i abil Kreekas mootorrattavõistlusi. Teiseks turustab ELPA eelotsusetaotluse esitanud kohtu andmetel selliseid

mootorrattavõistlusi, sõlmides sponsor-, reklaami- ja kindlustuslepinguid. Nende teenuseliikide vahel ei ole tingimata seost ja need ei ole ka asendatavad. Seetõttu on spordiürituste korraldamine ja turustamine kaks eraldi asjaomast turgu.

56. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab aga kontrollima, kas asjaomased turud piirduvad mootorrattavõistluste korraldamise ja/ või turustamisega või hõlmavad need turud ka teisi motosportiüritusi ja võib-olla isegi kõiki spordiüritusi.

57. Geograafilises osas tuleb märkida, et ELPA osutab nimetatud teenuseid Kreeka siseselt. Selle liikmesriigi territoorium on asjaomane geograafiline turg ja seda võib muu hulgas käsitleda ka ühisturu olulise osana.⁴⁰

40 – Euroopa Kohtu 18. juuni 1991. aasta otsus kohtuasjas C-260/89: ERT (EKL 1991, lk I-2925, punkt 31); samas tähenduses 25. juuni 1998. aasta otsus kohtuasjas C-203/96: Dusseldorf jt (EKL 1998, lk I-4075, punkt 60) ja 22. mai 2003. aasta otsus kohtuasjas C-462/99: Connect Austria (EKL 2003, lk I-5197, punkt 79); samuti Esimese Astme Kohtu 7. oktoobri 1999. aasta otsus kohtuasjas T-228/97: Irish Sugar vs. komisjon (EKL 1999, lk II-2969, punkt 99). Isegi liikmesriikide osad võivad moodustada ühisturu olulise osa; vt eespool 23. jonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Ambulanz Glöckner (punkt 38).

b) Turgu valitsev seisund

58. Turgu valitseva seisundi tunnuseks on, et ettevõtja majanduslik võim annab talle võimaluse takistada asjaomasel turul tõhusa konkurentsi säilimist, andes kõnealusele ettevõtjale võimaluse käituda märkimisväärse ulatuses sõltumatult oma konkurentidest, klientidest ja lõpuks tarbijatest.⁴¹

59. Juhul kui ilmneb, et ELPA on Kreekas kõigi või vähemalt enamiku mootorrattavõistluste (kaas)korraldajaks – seda peab tuvastama eelotsusetaotluse esitanud kohus –, tuleks lähtuda ELPA turgu valitsevast seisundist. Sama kehtib selliste mootorrattavõistluste turustamise kohta.

60. Selle kõige eelduseks on aga, et asjaomane turg hõlmab ainult mootorrattavõistlusi, mitte teiste spordiürituste korraldamist ja/või turustamist.⁴² Mida enam spordiüritusi asjaomased turud hõlmavad, seda vähem tõenäoline on ELPA turgu valitsev seisund nendel turgudel.

41 – 14. veebruari 1978. aasta otsus kohtuasjas 27/76: *United Brands vs. komisjon* (EKL 1978, lk 207, punkt 65); 13. veebruari 1979. aasta otsus kohtuasjas 85/76: *Hoffmann-La Roche vs. komisjon* (EKL 1979, lk 461, punkt 38); 9. novembri 1983. aasta otsus kohtuasjas 322/81: *Michelin vs. komisjon* (EKL 1983, lk 3461, punkt 30) ja 16. märtsi 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-395/96 P ja C-396/96 P: *Compagnie maritime belge transports jt vs. komisjon* (EKL 2000, lk I-1365, punkt 34).

42 – Vt selle kohta käesoleva ettepaneku punkt 56.

61. Järgneva selgituse jaoks eeldame, et ELPA-l on mõlemal asjaomasel turul turgu valitsev seisund.

c) Liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamine

62. EÜ artikkel 82 keelab turgu valitseva seisundi kuritarvitamise ainult niivõrd, „kuivõrd see võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust“. See tingimus, et mõju peab ulatuma liikmesriikidevahelisele kaubandusele, piiritleb siseriikliku konkurentsiõiguse ja ühenduse konkurentsiõiguse kohaldamisalad.⁴³

63. Sellise mõjutamisega saab tegu olla ainult juhul, kui kõigi objektiivsete õiguslike ja faktiliste asjaolude põhjal on piisavalt suure tõenäosusega võimalik järeldada, et kõnealune tegevus mõjutab või võib mõjutada otseselt või kaudselt liikmesriikidevahelist kaubandust ja seda viisil, mis annab alust

43 – 13. juuli 1966. aasta otsus liidetud kohtuasjades 56/64 ja 58/64: *Consten ja Grundig vs. komisjon* (EKL 1966, lk 322, punkt 389); 6. märtsi 1974. aasta otsus liidetud kohtuasjades 6/73 ja 7/73: *Commercial Solvents vs. komisjon* (EKL 1974, lk 223, punkt 31) ja eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Ambulanz Glöckner* (punkt 47).

arvata, et see võib takistada liikmesriikidevahelise ühisturu loomist.⁴⁴

64. Seejuures on piisav, et turgu valitseva seisundiga ettevõtja käitumine võib liikmesriikidevahelist kaubandust mõjutada;⁴⁵ puht hüpoteetiline või spekulatiivne mõju ei ole aga piisav, et põhjendada EÜ artikli 81 kohaldamist.⁴⁶

65. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab tegema vajaliku kontrolli, lähtudes Euroopa Kohtu juhistest,⁴⁷ kusjuures eelkõige tuleb arvestada kolme aspekti.

66. Esiteks tuleb tõdeda, et spordiäri muutub üha rahvusvahelisemaks, nagu komisjon selgitas. Seetõttu ei tundu ebaloomulik, et välismaistel ettevõtjatel võiks olla huvi tulla Kreeka turule ning seal mootorrattavõistlusi korraldada ja turustada.

67. Teiseks tuleb arvestada, et ELPA taolisel ühingul on oma kaasotsustusõiguse tõttu mootorrattavõistlusteks riiklike lubade andmisel (liiklusseaduse artikkel 49) võimalus takistada tõhusalt teiste pakkujate tulekut Kreeka turule. Asjaolu, et MOTOE ei tohtinud siseriikliku konkurendina ELPA nõusoleku puudumise tõttu korraldada 2000. aastal kavandatud mootorrattavõistlusi, võib ka välismaistele pakkujatele mõjuda hoiatavalt.

68. Kolmandaks näeb ELPA ühendusesisestest ettekirjutustes ette, et mootorrattavõistlustel tohib kaubanduslikku reklaami teha ainult ELPA või ELPA volitatud komisjoni ETHEAM nõusolekul.⁴⁸ Ka see mootorrattavõistluste turustamise raskendamine võib panna välismaiseid pakkujaid Kreeka turule tulekust hoiduma. Peale selle võib see takistada välismaiseid sponsoreid, reklaamipartnereid ja kindlustusseltse osalemast Kreeka mootorrattaspordiäris.

69. Tervikuna ei ole neil asjaoludel välisstatud, et ELPA-poolne võimalik kuritarvitamine, mis puudutab teiste pakkujate mootorrattavõistlusteks lubade andmist või nende turustamist, võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust.

44 – Eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Ambulanz Glöckner* (punkt 48) ning – viidates EÜ artiklile 81 – 11. detsembri 1980. aasta otsus kohtuasjas 31/80: *L'Oréal* (EKL 1980, lk 3775, punkt 18); 13. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-295/04: *Manfredi* (EKL 2006, lk I-6619, punkt 42); 23. novembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-238/05: *Asnef-Equifax* (EKL 2006, lk I-11125, punkt 34) ja 25. jaanuari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-407/04 P: *Dalmine vs. komisjon* (EKL 2007, lk I-829, punkt 90).

45 – Eespool 41. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Michelin vs. komisjon* (punkt 104); eespool 21. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Höfner ja Elser* (punkt 32) ja 11. detsembri 1997. aasta otsus kohtuasjas C-55/96: *Job Centre* (EKL 1997, lk I-7119, punkt 36).

46 – Komisjoni teadaanne „Juhised riikidevahelise kaubanduse mõjutamise mõiste kohta EÜ asutamislepingu artiklites 81 ja 82” (ELT 2004, C 101, lk 81; edaspidi „komisjoni juhised”), punkt 43.

47 – Vt näiteks eespool 44. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsused *Manfredi* (punktid 47 ja 48) ja *Asnef-Equifax* (punktid 39 ja 40).

48 – Rahvusliku mootorrattaspordi korra EAKM (vt käesoleva ettepaneku punkt 10) punkt 10.7.

70. Kreeka valitsus väidab vastu, et arvestades Kreekas korraldatavate välismaise osalusega mootorrattavõistluste väikest arvu on ELPA võimaliku konkurentsieeskirjade rikkumise mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele täiesti tühine.

71. On õige, et nii EÜ artikli 82 kui ka EÜ artikli 81 kohaldamiseks peab mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele olema märgatav; see mõju ei tohi teisisõnu olla vähetahtis.⁴⁹ Selle märgatavuse või vähetahtsuse hindamine ei sõltu aga mitte ainult kvantitatiivsetest, vaid ka kvalitatiivsetest asjaoludest; seda ei saa piirata üheainsa asjaoluga, nagu on näiteks turu suurus, vaid üldjuhul on tegu mitme asjaolu koosmõjuga, mis eraldi võetuna ei pruugi iseenesest määravad olla.⁵⁰

72. Kvantitatiivses mõttes ei ole piisav arvestada ainult asjaomase kauba- ja geograafilise turu kogumahtu. Kogumahul võib olla teatud tähendus küsimuses, kas asi puudutab

ühisturu olulist osa.⁵¹ Selleks et otsustada, kas võimalik mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele on märgatav, tuleb veel arvestada toodete või teenuste mahtu, mida arvatav rikkumine puudutab; seda mahtu tuleb siis võrrelda asjaomase kauba- ja geograafilise turu kogumahuga.⁵²

73. Kui Kreekas korraldatakse rahvusvahelisi mootorrattavõistlusi suhteliselt vähe, nagu Kreeka valitsus väidab, võib sealse turu kogumahust lähtudes juba ühe või mõne lisavõistluse korraldamise või turustamise raskendamisel olla märgatav mõju. Selle tulemusel võib olla raskendatud suurema turu areng, millel oleks suurem võimalik käive.

74. Kvalitatiivses mõttes sõltub märgatavuse hindamine muu hulgas ka turgu valitseva

49 – 21. jaanuari 1999. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-215/96 ja C-216/96: Bagnasco jt (EKL 1999, lk I-135, punkt 60); eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Ambulanz Glöckner (punkt 48) ja – viidates EÜ artiklile 81 – 25. novembri 1971. aasta otsus kohtuasjas 22/71: Béguelin Import (EKL 1971, lk 949, punkt 16); 28. aprilli 1998. aasta otsus kohtuasjas C-306/96: Javico (EKL 1998, lk I-1983, punkt 16); eespool 44. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Manfredi (punkt 42); eespool 44. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Asnef-Equifax (punkt 34) ja eespool 44. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Dalmine vs. komisjon (punkt 90).

50 – Eespool 49. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Bagnasco (punkt 47); eespool 44. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Manfredi (punkt 43) ja eespool 44. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Asnef-Equifax (punkt 35).

51 – 16. detsembri 1975. aasta otsus liidetud kohtuasjades 40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 ja 114/73: Suiker Unie jt vs. komisjon (EKL 1975, lk 1663, punkt 371); 10. detsembri 1991. aasta otsus kohtuasjas C-179/90: Merci convenzionali porto di Genova (EKL 1991, lk I-5889, punkt 15, teine lause) ja 12. veebruari 1998. aasta otsus kohtuasjas C-163/96: Raso jt (EKL 1998, lk I-533, punkt 26, teine lause). Ka selleks, et tegemist oleks ühisturu olulise osaga, ei ole aga turu kogumaht üksi määrav. Käesoleval juhul võib, nagu on mainitud eespool, juba puudutatud turgude geograafilisest ulatusest – mis vastab liikmesriigi territooriumile – järeldada, et tegu on ühisturu olulise osaga (vt selle kohta käesoleva ettepaneku punkt 57 ja seal viidatud kohtupraktika).

52 – Selle kohta vt eespool 49. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Javico (punkt 26). Vt ka komisjoni juhised, mille punktis 52 – viidates EÜ artiklile 81 – võetakse arvesse asjaomaste ettevõtjate turuosasid ja aasta käibeid, võrreldes turgude ja/või toodetega, mida kokkulepe puudutab.

ettevõtja käitumise laadist.⁵³ EÜ artikli 82 kohaldamisalasse kuulub igasugune tegevus, mis võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust viisil, mis võib takistada liikmesriikidevahelise ühisturu loomist, nimelt isoleerides siseriiklikke turge või muutes ühisturul konkurentsi struktuuri.⁵⁴

75. ELPA kaasotsustusõiguse võimalik kurnitarvitamine, mis puudutab mootorrattavõistluste korraldamist ja turustamist, võib siseriiklike turgude isoleerimisele kaasa aidata ja nii takistada ühisturu loomist. Peale selle, nagu komisjon õigustatult rõhutab, on juba liikmesriigi kogu territooriumi hõlmava turgu valitseva seisundi olemus siseriiklike turgude lõhestatusele kaasaaitav, takistades EÜ asutamislepingu eesmärgiks olevat turgude omavahelist põimumist.⁵⁵

76. Seega kõnelevad nii kvantitatiivsed kui kvalitatiivsed argumendid selle poolt, et mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele on märgatav.

53 – Vt selle kohta ka komisjoni juhised, punkt 45.

54 – 31. mai 1979. aasta otsus kohtuasjas 22/78: Hugin Kassa-register ja Hugin Cash Registers vs. komisjon (EKL 1979, lk 1869, punkt 17); eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Ambulanz Glöckner* (punktid 47 ja 49); eespool 44. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Manfredi* (punkt 41); eespool 44. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Asnef-Equifax* (punkt 33) ja eespool 44. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Dalmine vs. komisjon* (punktid 89 ja 91); vt selle kohta ka 4. mai 1988. aasta otsus kohtuasjas 30/87: *Bodson* (EKL 1988, lk 2479, punkt 24) ja 5. oktoobri 1988. aasta otsus kohtuasjas 247/86: *Alsattel* (EKL 1988, lk 5987, punkt 11).

55 – Selle kohta – ehkki kartellide teemal, mis ulatuvad kogu liikmesriigi territooriumile – 17. oktoobri 1972. aasta otsus kohtuasjas 8/72: *Vereeniging van Cementhandelaren vs. komisjon* (EKL 1972, lk 977, punkt 29); eespool 44. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Manfredi* (punkt 45) ja eespool 44. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Asnef-Equifax* (punkt 37); sarnaselt ka 5. detsembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-94/04: *Cipolla* (EKL 2006, lk I-11421, punkt 45).

3. Eri- või ainuõigused (EÜ artikli 86 lõige 1)

77. Kuna ELPA taoline organisatsioon ei ole kahtlemata riigi osalusega ettevõtte, vaid eraomandis ühing, saab sellele EÜ artikli 86 lõiget 1 ainult siis kohaldada, kui Kreeka riik on sellele ühingule andnud eri- või ainuõigusi.

78. Selliste eri- või ainuõiguste eripäraks on see, et nad toovad endaga kaasa erilise suhte vastava riigiasutuse ja soodustatud ettevõtte vahel⁵⁶ ja annavad sellele ettevõttele konkurentidega võrreldes eelise.

79. Liiklusseaduse artiklis 49 sätestatud kooskõlastusmenetlusega annab Kreeka riik ELPA-le kui Rahvusvahelise Mootorrattaspordi Föderatsiooni (FIM) ametlikule esindajale Kreekas kaasotsustusõiguse mootorrattavõistlusteks lubade andmisel ja lubab tal seega osaleda avaliku võimu teostamisel. Seega antakse ELPA-le eelis kõigi teiste võimalike mootorrattavõistluste korraldajate ees Kreekas. Ühingul on niisiis eriõigus. Kuna liiklusseaduse artikli 49 kohaselt on see õigus ainult ELPA-l, võib seejuures rääkida ka ainuõigusest.⁵⁷

56 – 19. märtsi 1991. aasta otsus kohtuasjas C-202/88: *Prantsusmaa vs. komisjon*, nn Telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmete kohtuotsus (EKL 1991, lk I-1223, punkt 24).

57 – Edaspidi kasutan lihtsuse huvides ainult mõistet „ainuõigus“.

80. Seega ei kuulu ELPA tegevus mitte ainult EÜ artikli 82, vaid ka EÜ artikli 86 lõike 1 kohaldamisalasse.

C. ELPA kaksikrolli kooskõla EÜ artikli 86 lõikega 1 koostoimes EÜ artikliga 82 (teine elotsuse küsimus)

4. Vahekokkuvõte

81. Kokkuvõtlikult tuleb seetõttu sedastada:

82. Kui vastus esimesele elotsuse küsimusele on minu ettepaneku kohaselt jaatav, tuleb käsitleda ka teist elotsuse küsimust. Teise küsimusega soovib elotsusetootluse esitanud kohus põhiliselt teada, kas EÜ artiklitega 82 ja 86 on vastuolus Kreeka liiklusseaduse artikkel 49, mis annab mittetulundusühingule, kes ise korraldab ja turustab mootorrattavõistlusi, samal ajal ainuõiguse osaleda sellisteks võistlusteks ametlike lubade andmisel, kusjuures ta võib oma heakskiidu andmisest keelduda, ilma et see oleks kuidagi piiratud, sellega kaasneksid mingid kohustused või selle teostamise üle oleks kehtestatud järelevalve.

Mittetulundusühing, kes mitte ainult ei oma ainuõigust mootorrattavõistlusteks ametlike lubade andmisel, vaid ka korraldab selliseid võistlusi ise ning sõlmib sellega seoses sponsor-, reklaami- ja kindlustuslepinguid, on ettevõtja EÜ artiklite 82 ja 86 tähenduses.

83. Sisuliselt tuleb siin kaaluda ELPA taolise ühingu kaksikrolli ühenduse õiguse alusel, võttes eriti arvesse EÜ artikli 86 lõiget 1 koostoimes EÜ artikliga 82.

1. EÜ artikli 86 lõike 1 nõuded koostoimes EÜ artikliga 82

Siseriiklik kohus peab EÜ artiklit 82 käsitlevast Euroopa Kohtu praktikast lähtudes kontrollima, kas sellel ühingul on turgu valitsev seisund ja kas sellise seisundi kuritarvitamine võib liikmesriikidevahelist kaubandust märgatavalt mõjutada.

84. EÜ artikli 86 lõike 1 kohaselt ei tohi liikmesriigid ettevõtjate puhul, kellele nad annavad eri- või ainuõigused, jõustada ega

säilitada mingeid meetmeid, mis on vastuolus konkurentsieeskirjadega.

on, kas selline rikkumine ka tegelikult aset leiab.⁶⁰

85. Mõistet „meetmed” tuleb selles kontekstis tõlgendada laialt. See puudutab ka sellist õigusnormi nagu Kreeka liiklusseaduse artikkel 49.⁵⁸

86. Selles õigusnormis sätestatud kooskõlastusmenetlusega annab Kreeka riik ELPA-le kui Rahvusvahelise Mootorrattaspordi Föderatsiooni (FIM) ametlikule esindajale Kreekas ainuõiguse olla kaastegev mootorrattavõistlusteks lubade andmisel.

87. Selline kord on vastuolus EÜ artikli 86 lõikega 1 koostoimes EÜ artikliga 82, kui vastav ettevõtja juba temale antud ainuõiguse kasutamiseks kuritarvitab oma turgu valitsevat seisundit või kui sellise õigusega võidakse luua olukord, kus see ettevõtja oma seisundit kuritarvitab.⁵⁹ Tähtsusetu

88. Nagu ma järgnevalt selgitan, ei kaasne ELPA kaasotsustusõiguse igasuguse kasutamiselega mootorrattavõistlusteks lubade andmisel tingimata turgu valitseva seisundi kuritarvitamist, eriti kui piisavalt arvestada sisulisi põhjendusi, nagu näiteks spordi huvid (vt tagapool a osa). Kuid selline norm nagu Kreeka liiklusseaduse artikkel 49 soodustab rikkumisi oma konkreetse sisu tõttu (vt tagapool b osa).

a) Kaasotsustusõiguse igasugune kasutamine ei ole iseenesest kuritarvitamine

89. Kindlasti ei saa öelda, et liiklusseaduse artikli 49 kohaselt ELPA-le antud kaasotsustusõiguse igasugune kasutamine on algusest peale kuritarvitav. Juhul kui turgu valitseva ettevõtja tegevus on objektiivselt õigustatud, ei ole tegu kuritarvitamisega.⁶¹ Tõepoolest võib näiteks käesoleval juhul leiduda sisulisi põhjusi, miks ELPA taoline ühing ei anna oma nõusolekut mootorrattavõistluse korraldamiseks.

58 – Vt selle kohta nt eespool 45. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Job Centre (punkt 29).

59 – Eespool 21. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Höfner ja Elser (punkt 29); eespool 40. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus ERT (punkt 37); eespool 51. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Merci convenzionali porto di Genova (punkt 17); 5. oktoobri 1994. aasta otsus kohtuasjas C-323/93: Centre d'insémination de la Crespelle (EKL 1994, lk I-5077, punkt 18); eespool 51. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Raso jt (punktid 27 ja 28); eespool 30. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Albany (punkt 93); eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Pavlov (punkt 127); eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Ambulanz Glöckner (punkt 39) ja 31. jaanuari 2008. aasta otsus kohtuasjas C-380/05: Centro Europa 7 (EKL 2008, lk I-349, punkt 60); sarnane on ka eespool 40. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Connect Austria (punkt 80).

60 – Eespool 45. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Job Centre (punkt 36) ja eespool 51. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Raso jt (punkt 31).

61 – Selle kohta 15. märtsi 2007. aasta otsus kohtuasjas C-95/04 P: British Airways vs. komisjon (EKL 2007, lk I-2331, punktid 84 ja 85); samuti – EÜ artikli 81 kohta – eespool 22. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Wouters (punkt 97).

90. Eriti ilmne on sellise sisulise põhjuse olemasolu siis, kui kavandataval mootorrattavõistlusel ei ole tagatud võistlejate ja pealtvaatajate turvalisus, kuna korraldaja ei ole võtnud sobivaid meetmeid.

91. Peale tehniliste turvanõuete võib nõusoleku andmisest keeldumiseks olla ka sisulisi põhjusi, mis puudutavad spordiala eripära.⁶² Käesolevas asjas käsitletava juhtumi osas võib näiteks mainida järgmisi aspekte.

92. Esiteks on osalevate sportlaste, aga ka publiku ja üldsuse huvides, et igal spordialal kehtiksid kindlad ja võimalikult ühtsed reeglid ning et neid ka järgitaks, tagamaks korrakohane ja õiglane võistlus. Alati ei puuduta see ainult kõne all olevaid dopinguvastaseid reegleid, vaid ka tavalisi mängureegleid. Kui reeglid oleksid korraldajate lõikes väga erinevad, oleks asjaomaste sportlaste osalemine võistlustel ja nende igakordsete saavutuste võrdlemine raskendatud, samuti kannataks ka publiku huvi ja vastava spordiala tuntuus.

93. Seetõttu ei saa pidada algusest peale kuritarvitamiseks seda, kui ELPA taoline

organisatsioon seab mootorrattavõistluseks oma nõusoleku andmise tingimuseks, et järgitakse teatud rahvusvaheliselt tunnustatud reegleid.⁶³ See ei tähenda aga muidugi seda, et iga sellist üksikut reeglit ei peaks sisuliselt kontrollima ühenduse õiguse alusel, eriti konkurentsinoormide alusel.⁶⁴

94. Teiseks on osalevate sportlaste, aga ka pealtvaatajate ja üldsuse huvides, et teatud spordiala erinevad võistlused mahuksid mingisse üldisesse raami, näiteks nii, et järgitakse teatud ajakava. Mõttekas võib olla vältida võistluste ajalist kattumist, et anda nii sportlastele kui ka pealtvaatajatele võimalus osaleda võimalikult paljudel sellistel üritustel.

95. Seetõttu ei saa pidada algusest peale kuritarvitamiseks seda, kui ELPA taoline organisatsioon seab mootorrattavõistluseks oma nõusoleku andmise tingimuseks, et võistlus ei satuks ajalisse konflikti teiste juba planeeritud ja lubatud võistlustega.⁶⁵ Enesestmõistetavalt ei tohi ELPA aga mootorrattavõistluste siseriikliku Kreeka aastaprogrammi võimalikul kindlaksmääramisel eelistada tema enda poolt (kaas)korraldatud või turustatud võistlusi teiste sõltumatute korraldajate võistlustele.

62 – Spordi eripärade arvesse võtmise kohta ühenduse õiguse kohaldamisel vt eespool 11.–13. joonealuses märkuses toodud selgitused teemal sport ja Valge raamat spordi kohta.

63 – Vt ka ELPA/ETHEAM-i kiri MOTOE-le, punktid 2–4, tsiteeritud käesoleva ettepaneku punktis 17.

64 – Eespool 16. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Meca-Medina (punktid 28 ja 31 ning 42–55).

65 – Vt ka ELPA/ETHEAM-i kiri MOTOE-le, punkt 4, tsiteeritud käesoleva ettepaneku punktis 17.

96. Püramiidjas struktuur,⁶⁶ mis on enamuses spordialades välja kujunenud,⁶⁷ aitab tagada, et võetakse arvesse sporti puudutavaid erinõudeid, nagu on näiteks ühtsed reeglid ja võistluste ühtne ajakava. ELPA taoline organisatsioon, mis on Kreekas Rahvusvahelise Mootorrattaspordi Föderatsiooni FIM ametlik esindaja, on selle püramiidja struktuuri osa. Ta võib talle antud kaasotsustusõiguse raames kaitsta seaduslikul teel spordi huve mootorrattavõistlusteks ametlike lubade andmisel ja vajadusel oma nõusoleku andmisest keelduda. Nõusoleku andmisest keeldumine kujutab endast aga siis kuritarvitamist, kui sellele ei leidu spordi huvist tulenevat objektiivset õiguslust, vaid seda kasutatakse omavoliliselt enda majanduslike huvide edendamiseks, mis kahjustab teisi pakkujaid, kes soovivad mootorrattavõistlusi oma vastutusel korraldada ja eelkõige turustada.

b) Kreeka õiguslik olukord soodustab kuritarvitamist

97. Sõltumata sellest, kas kuritarvitamine on tegelikult toimunud, piisab EÜ artikli 86 lõike 1 koostoimes EÜ artikliga 82 rikkumiseks juba sellest, kui riikliku meetmega luuakse kuritarvitamise oht.⁶⁸ Käesoleval juhul on ELPA turgu valitseva seisundi⁶⁹ kuritarvitamise oht seoses tema

66 – Vt selle kohta eespool 13. joonealuses märkuses viidatud Valge raamat spordi kohta (punkt 4.1).

67 – Püramiidjas struktuur ei tähenda tingimata ühe liidu struktuuri: nt poksispordis eksisteerib paralleelselt mitu rahvusvahelist liitu.

68 – Vt selle kohta käesoleva ettepaneku punkt 87 ja eespool 59. joonealuses märkuses viidatud kohtupraktika.

69 – ELPA turgu valitseva seisundi kohta vt käesoleva ettepaneku punktid 59 ja 61.

kaasotsustusõiguse kasutamisega vastavalt Kreeka liiklusseaduse artiklile 49 eriti tõenäoline kahel põhjusel.

98. Esiteks toob kõnealune kooskõlastusmenetlus endaga kaasa huvide konflikti:⁷⁰ ELPA, kes ise korraldab ja turustab mootorrattavõistlusi, saab Kreeka riigilt kaasotsustusõiguse lubade andmisel teiste sõltumatute pakkujate mootorrattavõistlusteks. Seega ei ole ELPA-l mitte ainult õiguslikud vahendid, mis lubavad tal teiste pakkujate Kreeka turule tulekut tõhusalt takistada, vaid tal on ka majanduslik huvi piirata oma konkurentide turule pääsu endale eeliste loomiseks.

99. Teiseks ei ole ELPA tegevus kooskõlastusmenetluses mootorrattavõistlusteks oma heakskiidu andmisel või andmatajätmisel kuidagi piiratud, sellega ei kaasne mingeid kohustusi ning selle teostamise üle ei ole kehtestatud järelevalvet. Seega on ELPA-l teiste sõltumatute pakkujate mootorrattavõistlusteks heakskiidu andmisest eriti lihtne keelduda. Nagu käesoleval juhul selgesti näha, piisab juba pelgast ELPA tegevusest, et nurjata teise pakkuja – MOTOE – plaanid 2000. aastal.

70 – Vt selle kohta eespool 51. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus *Raso jt* (punkt 28).

100. Ausa konkurentsi süsteem, nagu seda näeb ette EÜ asutamisleping,⁷¹ võib aga ainult siis olla tagatud, kui üksikutele ettevõtjatele on tagatud võrdsed võimalused.⁷² Sellega ei ole kooskõlas see, kui ELPA taoline ettevõtja, kes ise mootorrattavõistlusi korraldab ja turustab, saab riigilt õiguse otsustada omal äranägemisel, millised mootorrattavõistlused võivad Kreekas toimuda; seega antakse talle tema konkurentidega võrreldes selge eelis nii mootorrattavõistluste korraldamisel kui ka nende turustamisel.⁷³

101. Ühenduse õiguse seisukohalt ei ole midagi ette heita, kui siseriiklik õigus näeb teatud juhtudel ette, et vastutavad ametkonnad küsivad enne teatud lubade andmist asjatundlikku nõu. Üldiselt võib seetõttu olla mõttekas kaasata spordi käsitlevate otsuste tegemisel puudutatud spordiühinguid. Sel viisil saab spordi ja vastava spordiala eripärasid kõige paremini arvestada.⁷⁴

102. Kuid tõhusa konkurentsi säilitamine ja läbipaistvuse tagamine nõuavad, et eristataks selgelt esiteks organisatsiooni, kes on

kaastegev mootorrattavõistlusteks ametlike lubade andmisel ja kes teostab ehk ka selliste võistluste üle järelevalvet, ja teisalt ettevõtjat, kes selliseid võistlusi korraldab ja turustab.⁷⁵ Selle eristamisepõhimõttega on vastuolus, kui käesolevas asjas üks ja sama organisatsioon, nimelt ELPA või tema poolt volitatud ETHEAM mitte ainult ei osale mootorrattavõistlusteks ametlike lubade väljastamisel ja nende turvalisuse üle järelevalve teostamisel, vaid ka tegeleb ise – konkureerides teiste sõltumatute pakkujatega – selliste võistluste korraldamise ja turustamisega.

103. Peale selle peab olema tagatud, et mootorrattavõistluste korraldamiseks ametliku loa andmisest võib keelduda ainult objektiivsete ja mittediskrimineerivate kriteeriumide alusel. Mootorrattavõistluseks peab vajadusel olema võimalik anda ametlik luba ka lubade väljastamisele kutsutud ELPA taolise organisatsiooni heakskiiduta, kui see organisatsioon keeldub heakskiidu andmisest omavoliliselt. Taotlejal peab olema tõhusa kohtuliku kaitse võimalus ametliku negatiivse otsuse puhul;⁷⁶ see sisaldab ka esialgse õiguskaitse meetmeid.⁷⁷

71 – Ausa konkurentsi mõtet mainitakse otseselt EÜ artikli 3 lõike 1 alapunktis g, sama mõte on aga ka EÜ artiklites 81–89 sätestatud konkurentsieeskirjade aluseks.

72 – Eespool 56. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Prantsusmaa vs. komisjon (Telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmete kohtuotsus, punkt 51) ja 13. detsembri 1991. aasta otsus kohtuasjas C-18/88: GB-Inno-BM (EKL 1991, lk I-5941, punkt 25); vt selle kohta ka eespool 40. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus ERT (punkt 37) ja eespool 51. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Raso jt (punktid 29–31).

73 – Vt selle kohta ka eespool 56. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Prantsusmaa vs. komisjon (Telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmete kohtuotsus, punkt 51) ja eespool 72. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus GB-Inno-BM (punkt 25).

74 – Vt käesoleva ettepanekud punktid 90–95.

75 – Vt selle kohta eespool 56. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Prantsusmaa vs. komisjon (Telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmete kohtuotsus, punkt 52) ja eespool 72. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus GB-Inno-BM (punkt 26).

76 – Selle kohta vt eespool 30. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Albany (punktid 117 ja 121); tõhusa kohtuliku kaitse kohta vt ka 15. oktoobri 1987. aasta otsus kohtuasjas 222/86: Heylens jt (EKL 1987, lk 4097, punktid 14 ja 15) ja 13. märtsi 2007. aasta otsus kohtuasjas C-432/05: Unibet (EKL 2007, lk I-2271, punktid 37 ja 38). Ühenduse õigus ei nõua aga individuaalset kohtulikku kaitset ametliku loa andmist ettevalmistava akti suhtes, nagu heakskiidu andmine või sellest keeldumine ELPA taolise ühingu poolt (vt selle kohta kohtuotsus Heylens, punkt 16).

77 – 19. juuni 1990. aasta otsus kohtuasjas C-213/89: Factorame jt (EKL 1990, lk I-2433, punkt 21); 11. jaanuari 2001. aasta otsus kohtuasjas C-226/99: Siples (EKL 2001, lk I-277, punkt 19) ja eespool 76. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Unibet (punkt 67).

104. Kreeka valitsus väidab küll, et ELPA on kohustatud – vastupidi eelotsusetaotluse kirjeldusele – andma mootorrattavõistlusteks oma heakskiidu, kui luba on õiguspäraselt taotletud ja kõik asjaomase siseriikliku korra kohased eeldused on täidetud. Peale selle allub ELPA otsene või kaudne keeldumine heakskiidu andmisest kohtulikule kontrollile *Symvoulío tis Epikrateias*'es.⁷⁸

105. Euroopa Kohtu ülesanne ei ole aga võtta seisukohta siseriikliku õiguse tõlgendamist puudutavas vaidluses. Euroopa Kohus peab ühenduse ja siseriiklike kohtute pädevuste jaotuse raames võtma arvesse eelotsusetaotluses kirjeldatud faktilist ja õiguslikku konteksti, mille põhjal eelotsuseküsimused on esitatud.⁷⁹ Eelotsusetaotlus lähtub otseselt sellest, et ELPA pädevus heakskiidu andmisel ei ole kuidagi piiratud, sellega ei kaasne mingeid kohustusi ning selle teostamise üle ei ole kehtestatud järelevalvet.

106. Tervikuna tuleb seetõttu lähtuda sellest, et Kreeka liiklusseaduse artiklis 49 ette nähtud kord ei ole kooskõlas EÜ artikli 86 lõike 1 nõuetega koostöös EÜ artikliga 82, kuna see võib soodustada kuritarvitamist.

2. EÜ artikli 86 lõike 2 kohased erandid

107. Viimasena tuleb kontrollida, kas liiklusseaduse artikli 49 taoline norm võiks kuuluda EÜ artikli 86 lõike 2 kohaldamisalasse. Selle sätte kohaselt alluvad ettevõtjad, kellele on antud üldist majandushuvi esindavate teenuste osutamine,⁸⁰ EÜ asutamislepingu sätetele, eriti konkurentsieeskirjadele ainult piiratud ulatuses; sellised ettevõtjad alluvad konkurentsieeskirjadele nimelt vaid niivõrd, kui võrd nimetatud eeskirjade kohaldamine juriidiliselt ega faktiliselt ei takista nendele määratud eriülesannete täitmist.

108. ELPA taolise ühingu tegevuse osas tuleb seetõttu eristada kahte ülesannete valdkonda: esiteks mootorrattavõistluste korraldamine ja turustamine ning teiseks sellisteks võistlusteks ametlike lubade väljastamisel osalemine vastavuses liiklusseaduse artikliga 49.

109. ELPA taolise ühingu poolt mootorrattavõistluste korraldamise ja turustamise osas ei oma kõigepealt tähtsust see, kas tegu võiks olla üldist majandushuvi esindava teenusega EÜ artikli 86 lõike 2 tähenduses, nagu võiks ehk järeldada spordi ühiskondlikust

78 – Kreeka kõrgem halduskohus.

79 – Vt selle kohta 26. joonealuses märkuses viidatud kohtupraktika.

80 – EÜ artikli 86 lõikes 2 samuti nimetatud fiskaalmonopolid ei oma käesolevas asjas tähtsust.

tähtsusest. Igatahes ei ole käesoleval juhul mingit alust eeldada, et Kreeka riik ametivõimuna oleks ELPA-le spordiürituste korraldamise ja turustamise õiguse „andnud”.⁸¹ Samuti ei ilmne, et sellise ülesande täitmiseks oleks ELPA-l vaja liiklusseaduse artikli 49 kohast eesõigust, mis lubab tal teisi pakku-jaid turult eemal hoida.⁸² Igatahes tundub ebaproportsionaalne selle eesõiguse konkreetne sisustamine,⁸³ mille kohaselt ELPA võib mootorrattavõistlusteks oma heakskiidu andmisest keelduda, ilma et see oleks kuidagi piiratud, sellega kaasneksid mingid kohustused või oleks kehtestatud järelevalve selle teostamise üle.

110. ELPA kaastegevuse kohta mootorrattavõistlusteks ametlike lubade andmisel tuleb märkida, et ühing ei osuta siin kindlasti mingit üldist majandushuvi esindavat teenust, vaid osaleb avaliku võimu teostamisel. Sellele tegevusele ei kohaldata EÜ artikli 86 lõiget 2, sest selle eeskirja kohal-

- 81 – Vt 27. märtsi 1974. aasta otsus kohtuasjas 127/73: BRT ja Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, nn BRT II kohtuotsus (EKL 1974, lk 313, punkt 20); 11. aprilli 1989. aasta otsus kohtuasjas 66/86: Ahmed Saeed Flugreisen ja Silver Line Reisebüro (EKL 1989, lk 803, punkt 55) ja 23. oktoobri 1997. aasta otsus kohtuasjas C-159/94: komisjon vs. Prantsusmaa (EKL 1997, lk I-5815, punkt 65).
- 82 – Eesõiguse nõutavuse kriteeriumi kohta vt 19. mai 1993. aasta otsus kohtuasjas C-320/91: Corbeau (EKL 1993, lk I-2533, punktid 13 ja 14); 23. oktoobri 1997. aasta otsus kohtuasjas C-157/94: komisjon vs. Madalmaad (EKL 1997, lk I-5699, punkt 53); 23. mai 2000. aasta otsus kohtuasjas C-209/98: Sydhavnens Sten & Grus (EKL 2000, lk I-3743, punkt 77) ja eespool 23. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus Ambulanz Glöckner (punkt 57).
- 83 – Üldist majandushuvi esindavate teenuste sisustamisele viitab ka EÜ artikkel 16: oluline on, „et niisugused teenused toimiksid põhimõtete ja tingimuste alusel, mis võimaldavad neil täita oma ülesandeid”.

damise eeldus on teenuse osutamine, st ettevõtja majandustegevus.⁸⁴

111. Neil asjaoludel ei saa EÜ artikli 86 lõiget 2 kasutada liiklusseaduse artikli 49 taolise normi õigustamiseks.

3. Vahekokkuvõte

112. Seetõttu tuleb kokkuvõtlikult sedastada:

EÜ artiklitega 82 ja 86 on vastuolus Kreeka liiklusseaduse artikkel 49, mis annab mootorrattavõistlusi ise korraldavale ja turustavale mittetulundusühingule ka ainuõiguse sellisteks võistlusteks ametlike lubade andmisel osalemiseks, kusjuures ta võib oma heakskiidu andmisest keelduda, ilma et see oleks kuidagi piiratud, sellega kaasneksid mingid kohustused või oleks kehtestatud järelevalve selle teostamise üle.

- 84 – Majandusliku ja riikliku tegutsemise eristamise kohta vt eespool 38. joonealuses märkuses viidatud kohtuotsus SAT Fluggesellschaft (punktid 30 ja 31) ja kohtuotsus Cali (punktid 22 ja 23) ning käesoleva ettepaneku punkt 49.

VI. Ettepanek

113. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Dioikitiko Efeteio Athinoni esitatud küsimustele järgmiselt:

1. Mittetulundusühing, kes mitte ainult ei oma ainuõigust mootorrattavõistlusteks ametlike lubade andmisel, vaid ka korraldab selliseid võistlusi ise ning sõlmib sellega seoses sponsor-, reklaami- ja kindlustuslepinguid, on EÜ artiklite 82 ja 86 tähenduses ettevõtja.

Siseriiklik kohus peab EÜ artiklit 82 käsitlevast Euroopa Kohtu praktikast lähtudes kontrollima, kas sellel ühingul on turgu valitsev seisund ja kas sellise seisundi kuritarvitamine võib liikmesriikidevahelist kaubandust märgatavalt mõjutada.

2. EÜ artiklitega 82 ja 86 on vastuolus Kreeka liiklusseaduse artikkel 49, mis annab mootorrattavõistlusi ise korraldavale ja turustavale mittetulundusühingule ka ainuõiguse sellisteks võistlusteks ametlike lubade andmisel osalemiseks, kusjuures ta võib oma heakskiidu andmisest keelduda, ilma et see oleks kuidagi piiratud, sellega kaasneksid mingid kohustused või oleks kehtestatud järelevalve selle teostamise üle.